

Ενεργητική- Παθητική Σύνταξη

1. α) Πότε χρησιμοποιούμε Ενεργητική και πότε Παθητική σύνταξη;

α) Χρησιμοποιούμε Ενεργητική σύνταξη, όταν θέλουμε να τονίσουμε το Υποκείμενο που ενεργεί και δρα.

β) Χρησιμοποιούμε Παθητική σύνταξη, όταν θέλουμε να τονίσουμε την ενέργεια του ρήματος.

β) Πώς λειτουργεί η Ενεργητική και η Παθητική σύνταξη στη διαμόρφωση του ύφους του κειμένου;

Η Ενεργητική σύνταξη προσδίδει:

- υποκειμενικότητα (κάνει το ύφος πιο προσωπικό)
- αμεσότητα
- ζωντάνια/ παραστατικότητα

Η Παθητική σύνταξη προσδίδει:

- αντικειμενικότητα/ ουδετερότητα (κάνει το ύφος πιο απρόσωπο)
- τυπικότητα/ επισημότητα
- νοηματική πυκνότητα και συντομία
- ποικιλία νοημάτων

2. Ποια ρήματα μπορούν να μετατραπούν από ενεργητικά σε παθητικά και αντίστροφα;

Η μετατροπή από την Ενεργητική στην Παθητική σύνταξη και αντίστροφα συνδέεται με τις **διαθέσεις των ρημάτων**. Οι διαθέσεις αναφέρονται στις **σημασίες των ρημάτων** και στη σχέση τους με το **Υποκείμενο**.

Μόνο τα ρήματα της Ενεργητικής και της Παθητικής διάθεσης μπορούν να μετατραπούν από Ενεργητική σε Παθητική σύνταξη και αντίστροφα.

- **Ενεργητική διάθεση:** Όταν το ρήμα ενεργεί και η ενέργεια είτε μεταβαίνει σε αντικείμενο/α (**μεταβατικό**) είτε δε μεταβαίνει (**αμετάβατο**).

Π.χ. Ο δάσκαλος μάς έδωσε βιβλία. (μεταβατικό)

Εργάζεται ακατάπαυστα. (αμετάβατο)

Από τα ρήματα της Ενεργητικής διάθεσης ΜΟΝΟ τα μεταβατικά μπορούν να μετατραπούν σε Παθητική σύνταξη.

- **Παθητική διάθεση:** Όταν το Υποκείμενο δέχεται ενέργεια από κάποιον/ κάτι άλλο.

Π.χ. Η γη θερμαίνεται από τον ήλιο.

Το σκαρί σάπισε από την αχρηστία.

Στην Παθητική σύνταξη το προθετικό σύνολο (**συνήθως από + αιτιατική**) που φανερώνει το δράστη ή την αιτία, από τα οποία παθαίνει κάτι το Υποκείμενο, λέγεται **Ποιητικό αίτιο**.

- **τα ρήματα των άλλων δύο διαθέσεων δεν επιδέχονται μετατροπές στη σύνταξη!**

3. Πώς σκέφτομαι για να κάνω τη μετατροπή από την Ενεργητική στην Παθητική σύνταξη και αντίστροφα;

Για να μεταφέρω ένα ρήμα από την Ενεργητική στην Παθητική σύνταξη:

- Μετατρέπω το αντικείμενο της Ενεργητικής σε υποκείμενο της Παθητικής διάθεσης.
- Αν υπάρχουν δύο αντικείμενα (το άμεσο και το έμμεσο), μετατρέπω το άμεσο σε υποκείμενο.
- Μετατρέπω το υποκείμενο της Ενεργητικής σε ποιητικό αίτιο της Παθητικής.
- Τοποθετώ το ρήμα στον ίδιο χρόνο, στην Παθητική φωνή, ώστε να συμφωνεί στο πρόσωπο με το νέο υποκείμενο.

Π.χ. Μας δίδαξε γραμματική και συντακτικό - Διδαχτήκαμε γραμματική και συντακτικό.

Αν έχω ρήμα που συντάσσεται με δύο αιτιατικές, από τις οποίες η μία είναι αντικείμενο και η άλλη κατηγορούμενο του αντικειμένου, στην Παθητική σύνταξη το ρήμα αυτό είναι και συνδετικό, οπότε το άμεσο αντικείμενο γίνεται Υποκείμενο, ενώ η άλλη αιτιατική κατηγορούμενο.

Π.χ. Με αποκάλεσε συμφεροντολόγο. Αποκλήθηκα συμφεροντολόγος.

4. Πώς γίνονται οι μετατροπές των αποθετικών ρημάτων;

Αποθετικά είναι τα ρήματα που απώθησαν ή πιο σωστά δεν εμφάνισαν εξαρχής Ενεργητική φωνή στη μορφολογία τους. Υπάρχουν τόσο μεταβατικά όσο και αμετάβατα αποθετικά.

Η μετατροπή στην Παθητική Σύνταξη γίνεται με την προσθήκη των βοηθητικών ρημάτων είμαι/ γίνομαι και τη χρήση του ρηματικού επιθέτου που παράγεται από το αποθετικό.

Π.χ. Αντιλαμβάνομαι την κρισιμότητα της κατάστασης.- Η κρισιμότητα της κατάστασης γίνεται αντιληπτή (από/σε εμένα).

Εκμεταλλεύονται τους φυσικούς πόρους. - Οι φυσικοί πόροι είναι εκμεταλλεύσιμοι.

Τον σέβονται όλοι. - Είναι σεβαστός από όλους/ σε όλους*.

*Το ποιητικό αίτιο με τα ρηματικά επίθετα σε –τος εκφέρεται και με την πρόθεση σε + αιτιατική.

5. Υπάρχουν ιδιάζουσες περιπτώσεις;

Ναι, υπάρχουν. Υπάρχουν ενεργητικές συντάξεις που δεν μετατρέπονται σε παθητικές. Η απάντηση εμπίπτει σε αυτή της προηγούμενης ερώτησης. Είναι τόσοι οι εκφραστικοί τρόποι και η συντακτική ποικιλομορφία που συμβαίνει μεταβατικά ρήματα ενεργητικής διάθεσης να μη σχηματίζουν παθητική σύνταξη με τους ίδιους ρηματικούς τύπους.

Π.χ. Πρέπει να επαναφέρουμε τις ανθρωπιστικές αξίες στο επίκεντρο της εκπαιδευτικής πολιτικής.

Πρέπει να επανέλθουν οι ανθρωπιστικές αξίες στο επίκεντρο της εκπαιδευτικής πολιτικής.

Η χώρα χρειάζεται ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις.

Ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις είναι αναγκαίες για τη χώρα*.

6. Πώς εκφέρεται το ποιητικό αίτιο και τι είναι το ελλείπον ποιητικό αίτιο;

Το ποιητικό αίτιο στην Παθητική σύνταξη εκφέρεται με τα εξής προθετικά σύνολα:

- από + αιτιατική
- σε + αιτιατική (με τα ρηματικά επίθετα σε –τος)
- με + αιτιατική (με τις παθητικές μετοχές σε –μένος και ορισμένα ρήματα π.χ. Απογοητεύτηκε με τη συμπεριφορά του)

Το ποιητικό αίτιο παραλείπεται όταν:

- είναι αυτονόητο
- είναι άγνωστο
- δεν είναι σημαντικό

Προσοχή! Το ποιητικό αίτιο δηλώνει πάντα **το δράστη ή την αιτία** από τα οποία προέρχεται το πάθημα του ρήματος. Δεν πρέπει να συγχέεται με προθετικά σύνολα (εμπρόθετους προσδιορισμούς) που λειτουργούν ως συμπληρώματα ρημάτων ή επιρρηματικούς προσδιορισμούς.

7. Πώς σκεφτόμαστε όταν το αντικείμενο είναι δευτερεύουσα πρόταση;

Πολλές φορές το αντικείμενο του ρήματος της Κύριας πρότασης είναι μία ή και περισσότερες δευτερεύουσες προτάσεις.

Πχ: Ο δάσκαλος σημείωσε στο απουσιολόγιο όσους μαθητές απουσίαζαν →

Όσοι μαθητές απουσίαζαν σημειώθηκαν στον κατάλογο από το δάσκαλο.